

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Warszawie

LWA.410.004.03.2019

Pan Tomasz Hapunowicz
Wójt Gminy Zbuczyn
Urząd Gminy w Zbuczynie
ul. Jana Pawła II 1
08-106 Zbuczyn

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/19/094 – Profilaktyka uzależnień od alkoholu i narkotyków

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Urząd Gminy w Zbuczynie ¹ , 08-106 Zbuczyn, ul. Jana Pawła II 1
Kierownik jednostki kontrolowanej	Tomasz Hapunowicz, Wójt Gminy Zbuczyn, od 21 listopada 2010 r., do zakończenia kontroli (wybrany na trzecią kadencję 21 października 2018 r.)
Zakres przedmiotowy kontroli	Działania na rzecz poszerzania i udoskonalania oferty, upowszechniania oraz wdrażania programów profilaktyki o naukowych podstawach lub o potwierdzonej skuteczności, w tym w szczególności zalecanych w ramach systemu rekomendacji programów profilaktycznych i promocji zdrowia psychicznego.
Okres objęty kontrolą	1 stycznia 2016 r. do zakończenia kontroli ² , z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed tym okresem, oraz dla porównania dane statystyczne z lat poprzednich (2013 – 2015)
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ³
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Warszawie
Kontroler	Agnieszka Mazur-Śledzińska, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LWA/42/2019 z 28 stycznia 2019 r.

(akta kontroli tom I str. 1)

¹ Dalej: Gmina lub gmina Zbuczyn.

² Czynności kontrolne były prowadzone do 8 marca 2019 r.

³ Dz. U. z 2019 r. poz.489, dalej: *ustawa o NIK*.

II. Ocena ogólna⁴ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

W ocenie Najwyższej Izby Kontroli, gmina Zbuczyn nie wykonywała zadań na rzecz zwiększenia dostępności programów profilaktycznych o potwierdzonej skuteczności⁵ zapobiegania uzależnieniom od alkoholu i narkotyków.

W Gminie prowadzono liczne działania w zakresie profilaktyki uzależnień od alkoholu i narkotyków, natomiast nie realizowano zadań na rzecz zwiększenia dostępności programów profilaktycznych zalecanych w ramach systemu rekomendacji programów profilaktycznych i promocji zdrowia. W konkursach na wykonanie zadań z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom, nie wymagano realizowania profilaktycznych programów rekomendowanych lub o potwierdzonej naukowo skuteczności, ani też nie określono preferencji wyboru dla takich programów.

Gmina wywiązała się z obowiązku uchwalenia gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii, jednakże zidentyfikowane w diagnozach gminnych programów problemy i potrzeby w zakresie profilaktyki uzależnień, nie znalazły bezpośredniego przełożenia na cele i działania w nich ujęte. W gminnych programach nie powiązano działań z poszczególnymi poziomami profilaktyki (profilaktyka uniwersalna, selektywna, wskazująca) oraz nie zdefiniowano planowanych rezultatów (efektów) działań. Wprawdzie określono wskaźniki monitoringu tych działań, jednak ich nie skwantyfikowano, nie podano sposobu pomiaru i źródeł ich weryfikacji, a przede wszystkim nie monitorowano realizacji działań profilaktycznych pod kątem ich efektywności, co uniemożliwiało ewentualną modyfikację działań, zarówno na poziomie celów, jak i doboru środków ich realizacji. Nie dokonywano również końcowej ewaluacji programów, co uniemożliwiało ocenę skuteczności prowadzonych przez Gminę działań w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii, a co za tym idzie – planowanie efektywnych działań w tym zakresie.

Gminny program profilaktyki na 2019 r. nie uwzględniał działalności wychowawczej, edukacyjnej, informacyjnej i profilaktycznej prowadzonej w placówkach systemu oświaty.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

Opis stanu faktycznego

1. W latach 2016-2019 Rada Gminy Zbuczyn, na podstawie art. 4¹ ust. 2 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi⁶ oraz art. 10 ust. 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii⁷, corocznie uchwałała Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii (dalej: gminny program⁸). Przyjęcie programów poprzedzała ich akceptacja przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (dalej: Gminna Komisja), w skład której wchodził: Pełnomocnik Wójta Gminy Zbuczyn do realizacji Gminnego Programu

⁴ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁵ Przez programy o potwierdzonej skuteczności oddziaływania, należy rozumieć programy zalecane w ramach systemu rekomendacji programów profilaktycznych i promocji zdrowia psychicznego lub posiadające w inny naukowy sposób potwierdzoną skuteczność.

⁶ Dz. U. z 2018 r. poz. 2137, ze zm., dalej: „ustawa o wychowaniu w trzeźwości”.

⁷ Dz. U. z 2018 r. poz. 1030, ze zm.

⁸ Odpowiednio uchwały Rady Gminy Zbuczyn: nr XVIII/145/2016 z 18 marca 2016 r., nr XXXII/278/2017 z 6 marca 2017 r., nr LII/401/2018 z 18 czerwca 2018 r., nr VII/38/19 z 27 lutego 2019 r.

Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (dalej: Pełnomocnik⁹), specjalista psychoterapii uzależnień, przedstawiciel grupy AA, policjant oraz radna gminna.

(akta kontroli tom I str. 5-7, 100, 107, 113, 118-169)

Zadania związane z realizacją gminnych programów należały do właściwości Pełnomocnika powołanego przez Wójta¹⁰. Pełnomocnik, wspólnie z Gminną Komisją, przygotowywała projekty gminnych programów oraz projekty sprawozdań z ich realizacji, była odpowiedzialna za przeprowadzenie analizy problemów alkoholowych i stanu zasobów w dziedzinie ich rozwiązywania na terenie gminy Zbuczyn. Pełnomocnik była członkiem Gminnej Komisji oraz zespołu interdyscyplinarnego działającego przy Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej (GOPS)¹¹, a także inicjatorem i członkiem grupy wsparcia stworzonej dla osób uwięzionych w przemoc domową i problem alkoholu oraz grupy terapeutycznej dla osób współuzależnionych i doświadczających przemocy w rodzinie.

(akta kontroli tom I str. 5, 8-18, 225)

2. W latach 2016-2017 podstawą do sporządzenia gminnych programów każdorazowo była diagnoza problemów społecznych gminy Zbuczyn. Źródło danych do jej sporządzenia stanowiły informacje uzyskane przez Pełnomocnika z instytucji działających na terenie Gminy, tj.: GOPS, zespołu interdyscyplinarnego, placówek oświatowych, lokalnych stowarzyszeń, policji. W diagnozie wskazano, że monitoring problemów Gminy dla potrzeb opracowania gminnego programu odbywał się w oparciu o informacje własne oraz zbieranie i analizę danych statystycznych otrzymanych od podmiotów działających na rzecz jej mieszkańców.

(akta kontroli tom I str. 23-26, 31, 34-36, 120-121, 131-132, 449)

W latach 2018-2019 diagnozę oparto głównie o zlecony przez Wójta¹² raport z badań ankietowych pt. „*Diagnoza lokalnych zagrożeń wśród młodzieży szkolnej w Gminie Zbuczyn*”. Z przeprowadzonego badania wynikało m.in., że znaczna część młodzieży miała doświadczenia z alkoholem, niewielki odsetek osób miało kontakt ze środkami odurzającymi (w tym narkotykami) oraz, że stan wiedzy uczniów o problemach uzależnień nie jest wystarczający. Wnioski wynikające z analizy badań ankietowych zawarte w diagnozie wskazywały na konieczność realizowania działań, które przyczynią się do wzrostu poziomu wiedzy i świadomości wśród młodzieży i rodziców w tym zakresie. W diagnozie ujęto także pozyskane z GOPS dane dotyczące udzielenia pomocy rodzinom dotkniętym alkoholizmem i przemocą, z Gminnej Komisji - o osobach uzależnionych skierowanych na leczenie odwykowe oraz dane o liczbie osób korzystających z pomocy gminnego punktu konsultacyjnego (bezpłatna pomoc prawnika, psychologa, terapeuty uzależnień), a także z jednostki policji znajdującej się na terenie Gminy. Pozyskiwane dane z tych instytucji były corocznie aktualizowane.

(akta kontroli tom I str. 62-65, 144-149, 160-164)

W diagnozach gminnych programów w latach 2016-2017 wskazano, że głównym problemem w szkołach jest: zwiększająca się liczba uczniów klas IV-VI szkoły podstawowej sięgających po papierosy (w tym elektroniczne), wzrastający odsetek dziewcząt klas gimnazjalnych sięgających po alkohol i dopalacze, agresja słowna i

⁹ Będący jednocześnie pracownikiem socjalnym Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej (GOPS) i specjalistą w zakresie pomocy ofiarom przemocy w rodzinie.

¹⁰ Zgodnie z art. 4¹ ust. 2 ustawy o wychowaniu w trzeźwości i art. 10 ust. 5 ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii.

¹¹ Zarządzenie Nr 11/2011 Wójta Gminy Zbuczyn z dnia 2 lutego 2011 r. w sprawie powołania zespołu interdyscyplinarnego na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

¹² Umowa zlecenie z dnia 27 listopada 2017 r. dotycząca sporządzenia diagnozy lokalnych zagrożeń wśród młodzieży szkolnej w Gminie Zbuczyn (alkohol, nikotyna, narkotyki).

internetowa¹³, uzależnienie od portali społecznościowych, presja grup rówieśniczych (wykluczanie osób), niezdrowa rywalizacja, lekceważenie obowiązków szkolnych, brak kultury osobistej, arogancja wobec nauczycieli. Ponadto w diagnozach określono potrzeby w zakresie: kontynuowania profilaktyki uniwersalnej ukierunkowanej na promocję zdrowego stylu życia, kontynuowania programów profilaktycznych w szkołach, wspierania i kierowania do pomocy specjalistycznej rodziny borykające się z problemem alkoholowym i przemocą, podjęcia działań ograniczających przemoc domową przez wprowadzenie programów korekcyjnych dla osób stosujących przemoc i programów dla osób doświadczających przemocy, wspierania działalności stowarzyszeń i instytucji działających w obszarze zapobiegania uzależnieniom.

(akta kontroli tom I str. 121, 131-132)

W okresie objętym kontrolą do zdiagnozowania występujących w Gminie problemów związanych z używaniem substancji psychoaktywnych nie pozyskiwano opinii i informacji od takich instytucji, jak: powiatowa stacja sanitarno-epidemiologiczna, szpital, sąd czy urząd statystyczny, które gromadzą dane o zdarzeniach związanych z używaniem i nadużywaniem tych substancji. Wójt wyjaśnił, że dotychczas nie było praktyki pozyskiwania informacji z instytucji ponadgminnych. *„Uważam, że żadna instytucja poza terenem Gminy nie gromadzi szczegółowych danych o każdej z gmin.”*

(akta kontroli tom I str. 212, 215, 449)

Pełnomocnik podała m.in., że podjęta przez nią telefoniczna próba pozyskania danych z poradni odwykowej w Siedlcach, zakończyła się niepowodzeniem. Poinformowano ją, że poradnia nie prowadzi statystyk dotyczących pacjentów przyjmowanych z poszczególnych gmin.

(akta kontroli tom I str. 449)

3. Zidentyfikowane w diagnozach gminnych programów problemy związane z używaniem substancji psychoaktywnych, a także potrzeby w zakresie profilaktyki uzależnień, nie znalazły bezpośredniego przełożenia na cele w nich zdefiniowane.

Wójt wyjaśnił, że w gminnych programach były określone cele główne i szczegółowe oraz zadania do zrealizowania, ale nie były one wprost wynikiem diagnozy problemów z lat poprzednich.

(akta kontroli tom I str. 222)

W latach 2016-2017 celem strategicznym gminnych programów było: ograniczenie szkód zdrowotnych i zaburzeń życia rodzinnego wynikających z używania alkoholu i innych substancji psychoaktywnych oraz zjawiska picia alkoholu, używania narkotyków i podejmowania innych zachowań ryzykownych. Celowi strategicznemu zostało przypisanych 5 celów szczegółowych, w tym m.in. cel nr 3 prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej oraz szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii (...). Do celu szczegółowego nr 3 przypisano 6 zadań, w tym m.in. organizowanie, finansowanie i realizacja programów profilaktycznych, propagowanie zdrowego trybu życia, dofinansowanie wyjazdów wypoczynkowych z elementami profilaktyki, szkolenia właścicieli sklepów sprzedających alkohol i monitorowanie skali problemów alkoholowych.

W latach 2016–2017 cele szczegółowe w gminnych programach sformułowano przywołując przepisy dotyczące zadań własnych gminy z obszaru profilaktyki

¹³ W formie umieszczania i rozsyłania zdjęć obelżywych.

uzależnień, zawarte w ustawach: o wychowaniu w trzeźwości (art. 4¹ ust. 1) oraz o przeciwdziałaniu narkomanii (art. 10 ust. 2).

Podstawowym celem gminnych programów w latach 2018–2019 była profilaktyka uzależnień rozumiana jako zapobieganie powstawaniu problemów związanych z nadużywaniem alkoholu i narkotyków. Celowi podstawowemu przypisano w tym okresie odpowiednio 8 i 7 celów szczegółowych¹⁴, tj.: zwiększenie zaangażowania społeczności lokalnej w zapobieganiu używania alkoholu i środków psychoaktywnych; zwiększenie świadomości wśród dzieci, młodzieży i dorosłych na temat uzależnień; niwelowanie problemów związanych z uzależnieniami; ograniczenie dostępności do alkoholu i używania narkotyków; ograniczenie szkód związanych z uzależnieniami; reintegracja – powrót osób uzależnionych do otwartego społeczeństwa; podnoszenie kompetencji osób pracujących z dziećmi i młodzieżą dotyczących wczesnego rozpoznania zagrożeń wynikających z używania środków odurzających, środków zastępczych oraz umiejętności podejmowanych interwencji profilaktycznych; działalność punktu konsultacyjnego dla osób uzależnionych, współuzależnionych i zagrożonych uzależnieniem. Tak zdefiniowanym celom zostało przypisanych po 33 zadania w latach 2018 – 2019. Zadania te nie zostały przypisane do konkretnych celów szczegółowych.

(akta kontroli tom I str. 122-124, 132-134, 149-152, 164-167)

4. Wskaźniki określone w gminnych programach nie były skwantyfikowane, co uniemożliwiało ocenę skuteczności realizacji wyznaczonych celów i zamierzonych zadań¹⁵. Wskaźnikom tym nie przypisano wartości liczbowych, ani punktów odniesienia, które służyłyby ocenie skuteczności realizacji zamierzonych celów. W latach 2016–2017 wskaźniki te opisano¹⁶ jako np.: liczba osób korzystających z programu; liczba programów, tematyka; liczba klas i szkół objęta programem; rodzaj problemów, z którymi zgłaszali się klienci; ilość podejmowanych interwencji; ilość wniosków skierowanych do sądu; liczba dzieci objęta pomocą; liczba szkoleń; liczba instytucji i organizacji pozarządowych; liczba wydanych opinii; liczba skontrolowanych punktów. Natomiast w gminnych programach w latach 2018–2019, za mierniki uznano¹⁷ np.: liczbę godzin oferowanego poradnictwa specjalistycznego; liczba dzieci i młodzieży korzystających z wypoczynku zawierającego program profilaktyczny; liczbę przeszkolonych osób w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii oraz przeciwdziałania przemocy; liczbę zakupionych i rozdyskrebowanych materiałów związanych z tematyką profilaktyki i uzależnienia, nie określając jednak poziomów ich wykonania, co uniemożliwiało rzetelną ocenę skutków realizacji poszczególnych zadań.

(akta kontroli tom I str. 124-127, 134-137)

Wójt nie podał przyczyn nieskwantyfikowania w gminnych programach wskaźników, jednocześnie wskazując, że konkretne ich wartości liczbowe zostały opisane w sprawozdaniach z realizacji gminnych programów, jako wynik końcowy.

Pełnomocnik wyjaśniła, że monitoring działań, ich kontrola oraz weryfikacja wskaźników odbywa się poprzez sporządzanie rocznych sprawozdań przedkładanych Wójtowi, corocznych sprawozdań do Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (PARPA-G1), rocznej informacji o zrealizowanych lub podjętych zadaniach z zakresu zdrowia publicznego,

¹⁴Na 2019 r. nie sformulowano celu dot. działalności punktu konsultacyjnego.

¹⁵Dla każdego celu powinny być sformułowane obiektywnie weryfikowalne wskaźniki, co oznacza, że wskaźniki powinny opisywać cele w mierzalnych kategoriach, w sposób zapewniający możliwość mierzenia postępów i efektów (skuteczności) zaplanowanych działań.

¹⁶W rozdziale „Wskaźniki osiągania celów oraz podmioty odpowiedzialne za realizację zadań”.

¹⁷W rozdziale: „Wskaźniki ewaluacji działań”.

sprawozdań budżetowych z wykonania wydatków (Rb-28S), ankiet przeprowadzonych wśród uczestników programów profilaktycznych, czy sprawozdań specjalistów pracujących w gminnym punkcie konsultacyjnym.

(akta kontroli tom I str. 395-399, 404-446, 450)

Realizacja gminnych programów nie była objęta bieżącym monitoringiem polegającym na systematycznym zbieraniu i analizowaniu informacji ilościowych i jakościowych na temat przebiegu ich wdrażania w poszczególnych latach obowiązywania, co uniemożliwiało ocenę, w jakim stopniu zakładane cele programów są osiąganе i ewentualną korektę zarówno na poziomie celów, jak i działań służących ich osiągnięciu.

Z analizy dokumentacji wynikało, że w diagnozach problemów uzależnień występujących w gminie Zbuczyn, brak było oceny rezultatów działań profilaktycznych zrealizowanych na podstawie programów w poprzednich latach. Wójt stwierdził, że niedokonywanie takich ocen wynikało z niewiedzy.

W latach 2016-2018 w gminnych programach nie zostały zdefiniowane spodziewane rezultaty (efekty) realizacji zaplanowanych w nich zadań w odniesieniu do wyznaczonych celów (głównego i szczegółowych). Przyczyną takiego stanu, wg wyjaśnień Wójta, był brak wiedzy i świadomości, że efekty realizacji gminnych programów powinny być ujęte już na etapie ich projektowania, a następnie uchwalania. Według Wójta, rezultaty działań gminnych programów opisywane były w corocznych sprawozdaniach z ich realizacji, gdzie zaprezentowane zostały efekty poszczególnych zadań nimi objętych.

(akta kontroli tom I str. 120-121, 131-132, 142-147, 159-162; tom II str. 218, 222-223)

NIK nie podziela stanowiska Wójta, że rezultaty działań profilaktycznych wraz z ich wskaźnikami wykazano w sprawozdaniach z realizacji gminnych programów. W wyniku kontroli stwierdzono, że sprawozdania przedkładane Wójtowi, sprawozdania budżetowe, jak również sprawozdanie składane do PARPA zawierają jedynie dane o podjętych działaniach i informacje o liczbie objętych nimi odbiorców oraz kosztach, nie zawierają natomiast wyników ewaluacji ich skuteczności, co nie pozwala na rzetelną ocenę skutków realizacji działań profilaktycznych.

(akta kontroli tom I str. 395-399, 402-446, 450; tom II str. 223)

5. W gminnych programach profilaktyki alkoholowej i przeciwdziałania narkomanii na lata 2016-2019 cele, poszczególne działania profilaktyczne i odbiorców tych działań określono w sposób ogólny, bez ich powiązania z poszczególnymi poziomami profilaktyki, opracowanymi z uwzględnieniem oceny indywidualnego ryzyka powstawania problemów zdrowotnych (profilaktyka uniwersalna, selektywna, wskazująca)¹⁸. Pełnomocnik nie wyjaśniła powodów braku podziału działań profilaktycznych na poszczególne poziomy profilaktyki, wskazując jedynie, że w latach 2016-2018 realizowane zadania miały charakter głównie profilaktyki uniwersalnej, a poziomy profilaktyki selektywnej i wskazującej były uwzględnione w niektórych programach autorskich, np. skierowanych do kobiet doświadczających przemocy i alkoholu lub innych działaniach skierowanych do ich odbiorców (np. wyjazdy integracyjne dla osób i rodzin z problemem alkoholowym).

(akta kontroli tom I str. 122-127, 132-137, 149-152, 164-167, 222, 451)

6. Zgodnie z treścią art. 4¹ ust. 2 ustawy o wychowaniu w trzeźwości oraz art. 10 ust. 2 ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii, gminne programy mają uwzględniać

¹⁸ Opis poszczególnych poziomów profilaktyki ujęto m.in. w Narodowym Programie Zdrowia na lata 2016-2018 (Dział VI).

cele operacyjne dotyczące rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii, określone w Narodowym Programie Zdrowia, który wskazuje, że jednostki samorządu terytorialnego mają wdrażać programy profilaktyki o naukowych podstawach lub o potwierdzonej skuteczności, w tym w szczególności zalecanych w ramach systemu rekomendacji programów profilaktycznych i promocji zdrowia psychicznego. W gminnych programach na lata 2016-2019, nie ujęto zadań na rzecz poszerzania i udoskonalania oferty, upowszechniania oraz wdrażania programów profilaktyki o naukowych podstawach, o potwierdzonej skuteczności lub zalecanych w ramach systemu rekomendacji programów profilaktycznych i promocji zdrowia. Do realizacji takich zadań, na każdym z poziomów profilaktyki, jednostki samorządu terytorialnego zobowiązały postanowienia Krajowego Programu Przeciwdziałania Narkomanii i Krajowego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, będących składowymi Narodowego Programu Zdrowia na lata 2016-2020, określonego rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 4 sierpnia 2016 r. w sprawie Narodowego Programu Zdrowia na lata 2016-2020¹⁹ (odpowiednio: Dział VI, pkt 2, ppkt: 2.3.1., 2.3.2., 2.3.3. oraz Dział VI, pkt 3, ppkt: 3.2.1., 3.2.2., 3.2.3.). Zadania te, w myśl Narodowego Programu Zdrowia, służą realizacji celu operacyjnego 2: Profilaktyka i rozwiązywanie problemów związanych z używaniem substancji psychoaktywnych, uzależnieniami behawioralnymi i innymi zachowaniami ryzykownymi (Dział VI).

(akta kontroli tom I str. 122-127, 132-137, 149-152, 164-167)

Wójt wyjaśnił, że gminne programy nie uwzględniały celów i zadań z obszaru profilaktyki uzależnień od alkoholu i narkotyków wskazanych w Narodowym Programie Zdrowia, ponieważ nie dysponowano dostateczną wiedzą na ten temat. Wskazał jednocześnie, że w kolejnych latach ww. cele i zadania będą uwzględniane w gminnych programach.

(akta kontroli tom II str. 223)

7. Stwierdzono, że w gminnym programie na 2019 r. nie wprowadzono wymogu określonego w art. 10 ust. 2a znowelizowanej w sierpniu 2018 r. ustawie o przeciwdziałaniu narkomanii, tj. uwzględnienia w nim działalności wychowawczej, edukacyjnej, informacyjnej i profilaktycznej prowadzonej w placówkach systemu oświaty, bo jak wyjaśnił Wójt „*przeoczyliśmy nowelizację tej ustawy, a ponadto do czasu obecnej kontroli NIK, nie mieliśmy wystarczającej wiedzy w tym zakresie*”.

(akta kontroli tom I str. 138-154, 215)

8. W latach 2016–2018 gmina Zbuczyn realizowała pięć autorskich programów profilaktycznych i dwa autorskie warsztaty profilaktyczne, w których uczestniczyło:

- w 2016 r. łącznie 481 uczniów w dwóch programach²⁰ i jednym warsztacie²¹, w tym: w profilaktyce uzależnień od alkoholu uczestniczyło 335 uczniów (koszt realizacji to 3 937,30 zł), a w profilaktyce uzależnień od narkotyków - 146 uczniów (koszt realizacji to 3 000 zł);
- w 2017 r. łącznie 245 uczestników w dwóch programach²² i jednym warsztacie²³, w tym: w profilaktyce uzależnień od alkoholu uczestniczyło: 165 uczniów i 90 rodziców (koszt realizacji to 2 401,36 zł), a w profilaktyce uzależnień od narkotyków – 80 uczniów i 32 nauczycieli lub wychowawców (koszt realizacji to 2 700 zł);

¹⁹ Dz. U. z 2016 r. poz. 1492; rozporządzenie weszło w życie 17 września 2016 r., z wyjątkiem części VI załącznika do rozporządzenia dotyczącej Programu zwalczania następstw zdrowotnych używania wyrobów tytoniowych i wyrobów powiązanych, który wszedł w życie z dniem 1 stycznia 2018 r.

²⁰ „Scenariusz życia” i „Chcę, lubię wybieram, bo już nie muszę”.

²¹ Warsztat profilaktyczny autorstwa Wojdat, Józwiak.

²² „Bądź zdrow, bądź trzeźwy, bądź czysty, bądź szczęśliwy” i „Narkotykowe dylematy”.

²³ Warsztat profilaktyczny autorstwa Centrum Rozwoju „ORTUS”.

- w 2018 r. łącznie 354 uczniów w dwóch programach²⁴, w tym: w profilaktyce uzależnień od alkoholu uczestniczyło: 289 uczniów (koszt realizacji to 2 970 zł), a w profilaktyce uzależnień od narkotyków – 65 uczniów (koszt realizacji to 1 000 zł).
(akta kontroli tom I str. 172-173, 176-177, 218-222)

W latach 2016–2018, gmina Zbuczyn w ramach profilaktyki uzależnień od alkoholu i narkotyków (szczególnie wśród dzieci i młodzieży szkolnej) realizowała głównie autorskie programy profilaktyczne lokalnych autorów, a w latach 2017-2018 skorzystała dodatkowo z oferty dwóch podmiotów zewnętrznych, które zrealizowały warsztaty dotyczące uzależnień, agresji i przemocy.

Jak wyjaśniła Pełnomocnik, na terenie gminy Zbuczyn i sąsiednich gmin zamieszkują wykwalifikowani specjaliści z dziedziny uzależnień, z którymi Gmina współpracuje od wielu lat i to oni głównie prowadzili swoje programy profilaktyczne. Przedkładane przez nich oferty odpowiadały na lokalne potrzeby nie tylko uczniów, ale też mieszkańców. Z pozyskanych informacji zwrotnych (głównie ustnych) od uczestników tych działań profilaktycznych wynikało, że przekazywane treści były zrozumiałe i czytelne. Ich uczestnicy, głównie uczniowie, wyrażali chęć i zainteresowanie ich kontynuacją, o czym dyrektorzy szkół informowali Pełnomocnika. W związku z tym ich oferty zostały pozytywnie zaopiniowane przez Gminną Komisję. Szczególnym powodzeniem wśród młodzieży szkolnej cieszyła się działalność mieszkańca Zbuczyna p. P. P.²⁵, polegająca głównie na promowaniu życia bez nałogów oraz rozwijaniu swoich pasji i zainteresowań w formie warsztatów filmowych połączonych z prelekcją i montażem filmu w trakcie zajęć²⁶. Realizowane programy autorskie lokalnych profilaktyków i zewnętrznych podmiotów ukierunkowane były na minimalizowanie czynników ryzyka i wzmacnianie czynników chroniących, tj. elementów stanowiących główny cel profilaktyki. Z tych powodów Gminna Komisja wspierała i promowała ich działania.

Wójt wyjaśnił, że o realizacji autorskich programów z zakresu profilaktyki uzależnień decydują członkowie Gminnej Komisji wspólnie z Pełnomocnikiem, którzy analizują składane oferty. Ocena i wybór odbywa się głównie w oparciu o jakość oferty (treść merytoryczna, metody pracy, czas trwania) oraz jej cenę. Ponieważ najczęściej odbiorcami tych programów jest młodzież szkolna, to ważnym czynnikiem decydującym o wyborze i realizacji jest pozytywna opinia środowiska szkolnego (nauczyciele, pedagodzy, psychologzy).

W okresie objętym kontrolą Gmina nie realizowała żadnego rekomendowanego programu profilaktycznego.

(akta kontroli tom I str. 172-173, 175-176, 218, 221, 224, 448)

Gmina Zbuczyn realizowała w 2014 r. program rekomendowany, który dotyczył profilaktyki zintegrowanej Archipelag Skarbów²⁷ dla klas drugich i trzecich

²⁴ „Narkotykowe dylematy” i „Znajdź pomysł na siebie”.

²⁵ Artykuł w Tygodniku „Życie Siedleckie” z dnia 2.11. 2017 r. W dniach 26-28 października 2017 r. odbył się w Olsztynie VI Festiwal Filmu Niezależnego „Okno”. II miejsce na festiwalu zdobył film 26-letniego mieszkańca Zbuczyna, reżysera Pawła Przewoźnego pt. „SW- Historia Solidarności Walczącej”.

²⁶ Program „Scenariusz życia” połączony z warsztatami filmowymi lub rapowymi. Autor jest twórcą filmowym, reżyserem i mówcą motywacyjną, laureatem wielu prestiżowych konkursów i festiwali filmowych, działaczem społecznym, trenerem prowadzącym szkolenia i warsztaty filmowe dla dzieci, młodzieży i seniorów. Współpracuje z wieloma artystami, stowarzyszeniami, fundacjami, firmami i korporacjami. Prowadzi zajęcia profilaktyczne w ośrodkach wychowawczych i szkołach. Jego najnowszy program profilaktyczny „Dopalacze Wypalają” dotarł już do kilkudziesięciu tysięcy odbiorców. Finalista ogólnopolskiego konkursu Hard As Rock – na najlepszy utwór o Armii Krajowej. Promotor życia bez nałogów.

²⁷ Od roku 2007 program posiada rekomendację Centrum Metodycznego Pomocy Psychologiczno-Pedagogicznej, obecnie Ośrodek Rozwoju Edukacji. W roku 2009 program został zgłoszony do pilotażu Systemu standardów i rekomendacji programów profilaktycznych opracowanego przez Krajowe Biuro ds. Przeciwdziałania Narkomanii, Państwową Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Ośrodek

gimnazjum²⁸. Programem tym objęto 109 uczniów, 25 nauczycieli i 9 rodziców, a koszt jego realizacji wyniósł 3 500 zł. Zakres programu obejmował m.in. profilaktykę uzależnień od alkoholu i narkotyków²⁹.

Żaden z autorskich programów profilaktycznych realizowanych przez gminę Zbuczyn w latach 2016–2018 nie posiadał rekomendacji bądź w inny sposób potwierdzonej naukowo skuteczności zalecanych w NPZ. Gmina nie starała się również o uzyskanie dla tych programów rekomendacji.

(akta kontroli tom I str. 172, 175, 179-210, 214)

Wójt wyjaśnił, że w latach 2016–2018 Gmina nie realizowała programów profilaktycznych rekomendowanych lub o potwierdzonej skuteczności, ponieważ obowiązujące przepisy prawa nie nakładają takiego obowiązku na gminy i w związku z tym nie upowszechniała wiedzy o ich skuteczności. Ponadto wskazał, że dyrektorzy szkół nie zwracali się z prośbą o finansowanie w/w programów i, że to szkoły mają obowiązek realizować założenia profilaktyczne w oparciu o własne szkolne programy profilaktyczno-wychowawcze opracowywane na każdy rok szkolny.

Pełnomocnik wyjaśniła, iż ma świadomość, że „rekomendowane programy profilaktyczne zalecane do realizacji przez PARP-e powinny być realizowane w szkołach ze względu na potwierdzoną skuteczność ich działania. Obowiązujące przepisy prawa nie nakładają obowiązku realizowania tych programów. A zatem to władze Gminy ostatecznie decydują o doborze programów i działań profilaktycznych do realizacji na swoim terenie.”

NIK wskazuje, że zgodnie z art. 2 ust. 2 ustawy o wychowaniu w trzeźwości oraz art. 7 ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii, podstawę do działań w zakresie przeciwdziałania alkoholizmowi i narkomanii stanowi Narodowy Program Zdrowia, w myśl którego jednostki samorządu terytorialnego m.in. wdrażają programy profilaktyki o naukowych podstawach lub o potwierdzonej skuteczności, w tym w szczególności zalecanych w ramach systemu rekomendacji programów profilaktycznych i promocji zdrowia psychicznego.

(akta kontroli tom I str. 214, 447)

9. W latach 2016-2018, Gmina zrealizowała działania i przedsięwzięcia profilaktyczne nieobjęte ww. programami profilaktycznymi. Były to: festyny i inne imprezy plenerowe (profilaktyka alkoholowa – 754 osoby, koszt 6 224,17 zł), konkursy plastyczne, muzyczne etc. dla dzieci i młodzieży (profilaktyka alkoholowa - 904 osoby, koszt 11 511,20 zł), kolonie i obozy dla dzieci i młodzieży (profilaktyka alkoholowa – 368 osób, koszt 56 910 zł), półkolonie zimowe i letnie dla dzieci i młodzieży (profilaktyka alkoholowa – 119 osób, koszt 11 600 zł). Największy procentowy udział w zrealizowanych wydatkach na działalność profilaktyczną w latach 2016-2017 miały obozy, półkolonie i kolonie dla dzieci i młodzieży (odpowiednio: 27,4% i 26,4%). Działania te stanowiły formę organizacji czasu wolnego, gdzie profilaktyka jest jedynie dodatkowym aspektem, na co uwagę samorządom zwracała Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

(akta kontroli tom I str. 173, 177)

Rozwoju Edukacji i Instytut Psychiatrii i Neurologii, a w roku 2010 jako jeden z programów przykładowych został uwzględniony w „Przewodniku metodycznym po programach profilaktyki i promocji zdrowia psychicznego” (Fundacja ETOH).

²⁸ W Zespole Szkół im. Jana Pawła II w Zbuczynie w dniach 23-24 września 2014 r.

²⁹ Zakres oddziaływania programu: profilaktyka uzależnień (alkohol, narkotyki); profilaktyka przemocy; wychowanie ku miłości i odpowiedzialności za swoją seksualność; profilaktykę ciężastolatek i profilaktykę HIV/AIDS.

Zagadnienia związane z profilaktyką uzależnień od alkoholu i narkotyków były realizowane w Gminie również w formie programów i przedsięwzięć opracowanych i zrealizowanych przez młodzież dla rówieśników (profilaktyka alkoholowa – 250 osób, koszt 1 000 zł); szkoleń i warsztatów dla rodziców i opiekunów (profilaktyka alkoholowa - 90 osób, koszt 300 zł) oraz szkoleń i warsztatów dla nauczycieli i wychowawców (profilaktyka narkotykowa – 32 osoby, koszt 300 zł).

(akta kontroli tom I str. 174, 177, 217-222)

W ramach profilaktyki, w latach 2016–2018 gmina Zbuczyn realizowała działania pomocowe skierowane do osób dorosłych zagrożonych uzależnieniami. Prowadziła je poprzez: współpracę ze stowarzyszeniami i wspólnotami trzeźwościami; konsultacje z prawnikiem, psychologiem i terapeutą uzależnień (punkt konsultacyjny), prowadzenie grupy wsparcia dla osób uwikłanych w przemoc domową i alkoholizm, grupy terapeutycznej dla osób współuzależnionych i doświadczających przemocy w rodzinie oraz grupy korekcyjno-edukacyjnej dla sprawców przemocy.

W ramach działań edukacyjnych z zakresu rozwiązywania problemów alkoholowych, w latach 2016–2018, Gmina sfinansowała: Informator Gminny w kwocie 11 918,20 zł, w którym upowszechnia się informacje na temat problemów przemocy, uzależnień oraz instytucji świadczących pomoc; szkolenia³⁰ specjalistów zatrudnionych w GOPS, zespole interdyscyplinarnym³¹ i Gminnej Komisji w kwocie 3 300 zł; zakup materiałów profilaktycznych i książek do punktu konsultacyjnego przy GOPS oraz do prowadzenia zajęć grupowych w kwocie 1 921,55 zł. Ponadto w latach 2017–2018, Gmina Zbuczyn dofinansowała udział w warsztatach tanecznych w Augustowie młodzieżowego Zespołu Pieśni i Tańca „NIWA” w Krzesku-Królowa Niwa działającego przy Gminnym Ośrodku Kultury Zbuczyn, podczas których był realizowany program profilaktyczny pn. „Używkam, mówimy NIE!” (koszt transportu 1 500 zł) oraz zakup kamizelek ostrzegawczych za 180 zł dla Klubu Aktywnych Kobiet promującego trzeźwy i aktywny styl życia bez alkoholu.

(akta kontroli tom I str. 224-226)

10. W latach 2016–2018 Wójt ogłosił³² trzy otwarte konkursy ofert na powierzenie realizacji zadania publicznego z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom i patologiom społecznym pn. *„Organizacja wypoczynku letniego dzieci i młodzieży szkolnej z terenu Gminy Zbuczyn”*, w których określił zasady przyznania i rozliczania dotacji z budżetu gminy przyznawanych organizacjom pozarządowym oraz podmiotom, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie³³. Opiniowaniem złożonych ofert zajmowała się komisja konkursowa³⁴, corocznie powoływana przez Wójta, która złożone oferty poddawała ocenie formalnej i merytorycznej. Oceniano m.in.: możliwość realizacji zadania publicznego przez organizację pozarządową,

³⁰ W 2016 r. szkolenie trzech członków Zespołu Interdyscyplinarnego, w 2017 r. szkolenie jednego członka Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów¹) Alkoholowych.

³¹ Działający na podstawie Uchwały Rady Gminy Nr XXXVIII/312/10 z dnia 22 września 2010 r. w/s uchwalenia trybu i sposobu powoływania i odwoływania członków zespołu interdyscyplinarnego oraz szczegółowych warunków jego funkcjonowania (art. 18 ust. 2 pkt.15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym i art. 9a ust. 15 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie – Dz. Nr 180, poz. 1493).

³² Zarządzenia Wójta Gminy Zbuczyn odpowiednio: Nr 19/2016 z dnia 18 maja 2016 r., Nr 16/2017 z dnia 17 maja 2017 r., Nr 19/2018 z dnia 14 maja 2018 r. w sprawie ogłoszenia i przyjęcia szczegółowych warunków otwartego konkursu ofert na powierzenie realizacji zadania publicznego Gminy Zbuczyn z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom i patologiom społecznym w rodzinach.

³³ Dz. U. z 2018 r. poz. 450, ze zm.

³⁴ Zarządzenia Wójta Gminy Zbuczyn odpowiednio: Nr 21/2016 z dnia 23 czerwca 2016 r., Nr 20/2017 z dnia 12 czerwca 2017 r., Nr 26/2018 z dnia 14 czerwca 2018 r. w sprawie powołania składu komisji konkursowej oraz ustalenia regulaminu jej pracy.

proponowaną jakość wykonania zadania, kwalifikacje osób, przy udziale których zadanie będzie realizowane oraz staranność w przygotowaniu dokumentacji ofertowej.

(akta kontroli tom I str. 453-460, 461-464; tom II str. 59-65, 142-148)

W żadnym ogłoszeniu o konkursie ofert nie określono preferencji dla realizacji programów profilaktycznych o naukowych podstawach lub o potwierdzonej skuteczności lub rekomendowanych. Ani na etapie ogłoszenia o konkursie, ani przy podpisaniu umowy na realizację zadania publicznego nie wymagano przedstawienia programu zajęć profilaktycznych. W warunkach konkursów na ich realizację wskazano jedynie, iż *„celem realizacji zadania jest pomoc rodzicom w zorganizowaniu bezpiecznych i atrakcyjnych form spędzania wakacji dla dzieci i młodzieży z terenu gminy Zbuczyn oraz zapewnienie uczestnikom kolonii uczestniczenia w zajęciach promujących zachowania dotyczące profilaktyki uzależnień, m.in. alkoholizmu.”*

(akta kontroli tom I str. 453-458; tom II str. 59-63, 84-94, 142-146, 167-177, 480-485)

Wójt nie wyjaśnił powodów braku wymagań realizowania profilaktycznych programów rekomendowanych lub o potwierdzonej naukowo skuteczności. Podał, że przygotowując warunki konkursów ofert, postanowiono przyjąć dość szeroką definicję profilaktyki jako wszystkich świadomych działań mających na celu zapobieganie różnorodnym problemom, ukierunkowanych w szczególności na dzieci i młodzież z rodzin dysfunkcyjnych, dotkniętych alkoholizmem, a więc z grupy zwiększonego ryzyka. Uznano za niezbędne uzupełnienie działań profilaktycznych realizowanych w gminnych szkołach o działania w formie organizacji wypoczynku letniego dzieci i młodzieży. Wójt wskazał te działania jako przykład profilaktyki selektywnej podejmowanej wobec dzieci z rodzin dysfunkcyjnych ze względu na sam fakt przynależności do takiej grupy, a nie ze względu na występowanie zaburzeń lub problemów u takich dzieci. Odnosząc się natomiast do braku (przy składaniu ofert oraz przy podpisywaniu umów na realizację ww. zadania) wymogu przedstawienia programów zajęć profilaktycznych Wójt wyjaśnił, że ich projekty były konsultowane z Pełnomocnikiem. W związku z tym, że oferty w konkursie złożyły stowarzyszenia działające w oparciu o kadrę nauczycieli i pedagogów szkół publicznych działających na terenie gminy Zbuczyn, komisja konkursowa uznała, że skonsultowane programy zajęć profilaktycznych zostaną zrealizowane rzetelnie i nie żądała ich przedstawienia. Wyjaśnił też, że przy najbliższych konkursach ofert, organizacja pozarządowa będzie zobligowana do przedłożenia dokładnego programu zajęć profilaktycznych, zaopiniowanego przez Pełnomocnika.

(akta kontroli tom II str. 224-225)

11. W latach 2016–2018, na realizację gminnego programu w zakresie przeciwdziałania alkoholizmowi (rozdz. 85154) wydano odpowiednio: 82 946,27 zł, co stanowiło 96,8% zaplanowanych wydatków (85 650 zł), 84 048,49 zł, co stanowiło 96,6 % planu wydatków (87 000 zł) i 88 410,27 zł, co stanowiło 97,3% zaplanowanych wydatków (90 812 zł). Natomiast na zwalczanie narkomanii (rozdz. 85153) wydatkowano odpowiednio: 3 000 zł (100% planu), 2 700 zł (90% planu, tj. 3 000 zł) i 1 739 zł, co stanowiło 55,4% planu wydatków (3 140 zł). W kontrolowanym okresie, gmina Zbuczyn nie poniosła wydatków inwestycyjnych na działania profilaktyczne realizowane w ramach gminnego programu.

(akta kontroli tom I str. 395-399; tom II str. 233)

Niepełne wykorzystanie środków wynikało m.in. z: nieprzeprowadzonego szkolenia dla specjalistów zajmujących się przemocą, które zostało odwołane z powodu

choroby trenera, udzielenia mniejszej niż była planowana dotacji na zorganizowanie letniego wypoczynku dzieci i młodzieży oraz niezakupienia planowanych materiałów biurowych dla Gminnej Komisji.

(akta kontroli tom II str. 221)

12. Stosownie do obowiązku wynikającego z rozporządzeń Rady Ministrów w sprawie programu badań statystycznych statystyki publicznej na rok 2016³⁵ oraz na rok 2017³⁶, gmina Zbuczyn sporządziła sprawozdania PARPA-G1 z działalności w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych za rok 2016 i za rok 2017. Ustalono, że w sprawozdaniu za 2017 r. (w zakresie danych ujętych w *dziale XII. Finansowanie działań*), wysokość faktycznie wykorzystanych środków finansowych na realizację gminnego programu, różni się od wysokości tych środków ujętych w sprawozdaniu Rb-28 S z wykonania planu wydatków budżetowych gminy Zbuczyn za 2017 r.³⁷ Pełnomocnik wyjaśniła, że przy sporządzaniu błędnie wykazane w sprawozdaniu PARPA-G1 kwoty wynikają najprawdopodobniej z niedopatrzenia i pośpiechu wskutek nadmiaru wykonywanych obowiązków nie tylko w zakresie gminnych programów.

(akta kontroli tom I str. 450-451)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Gmina nie uwzględniła w gminnych programach i nie realizowała zadań służących realizacji celu operacyjnego 2 „Profilaktyka i rozwiązywanie problemów (...)” Narodowego Programu Zdrowia, w zakresie poszerzenia i udoskonalenia oferty, upowszechniania oraz wdrażania programów profilaktyki o naukowych podstawach lub o potwierdzonej skuteczności, w szczególności zalecanych w ramach systemu rekomendacji programów profilaktycznych i promocji zdrowia psychicznego.
2. W gminnych programach profilaktyki w sposób ogólny określono cele, działania i odbiorców działań profilaktycznych, bez ich powiązania z poszczególnymi poziomami profilaktyki, zbudowanymi z uwzględnieniem oceny indywidualnego ryzyka powstawania problemów zdrowotnych (profilaktyka uniwersalna, selektywna, wskazująca).
3. Zidentyfikowane w diagnozach gminnych programów problemy i potrzeby w zakresie profilaktyki uzależnień nie znalazły bezpośredniego przełożenia na cele w nich zdefiniowane.
4. W gminnych programach nie określono skwantyfikowanych wskaźników, które służyłyby ocenie skuteczności realizacji zamierzonych celów.
5. W gminnych programach nie zdefiniowano rezultatów działań profilaktycznych oraz nie określono sposobu pomiaru wskaźników osiągnięcia rezultatów, nie monitorowano na bieżąco efektów realizowanych przez podmioty zewnętrzne działań profilaktycznych oraz nie dokonywano końcowej ewaluacji programów, co uniemożliwiało ocenę rezultatów działań profilaktycznych zrealizowanych na podstawie programów w latach poprzednich.
6. Uwzględnianie w gminnych programach wymogu określonego w art. 10 ust. 2a ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii.

³⁵ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 21 lipca 2015 r. (Dz. U. poz. 1304, ze zm.).

³⁶ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 28 listopada 2016 r. (Dz.U. poz. 1426, ze zm.).

³⁷ W sprawozdaniu PARPA-G1 za 2017 r., w dziale XII, w pozycjach 95 i 96 dot. faktycznego wykorzystania środków finansowych na realizację gminnego programu (odpowiednio: profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii) każdorazowo podano łączną kwotę wydatków poniesionych na te działania, w wysokości 86 748, 49 zł., podczas gdy faktyczne wykorzystanie tych środków (wg Rb-28S za 2017 r.) wyniosło odpowiednio: 84 048,49 zł i 2 700 zł.

7. Nierzetelnie sporządzono sprawozdanie PARPA-G1 z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych za rok 2017.

IV. Wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujące wnioski:

1. Zapewnienie realizacji programów profilaktyki o naukowych podstawach lub o potwierdzonej skuteczności, w szczególności zalecanych w ramach systemu rekomendacji programów profilaktycznych i promocji zdrowia psychicznego, ujętych w Krajowym Programie Przeciwdziałania Narkomanii i Krajowym programie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, wchodzących w skład Narodowego Programu Zdrowia oraz uwzględnienie w kolejnych gminnych programach art. 10 ust. 2a ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii.
2. Zdefiniowanie w gminnych programach precyzyjnych celów, działań i odbiorców programów profilaktyki oraz mierzalnych wskaźników skuteczności zamierzonych przedsięwzięć, adekwatnie do rzetelnie zdiagnozowanych potrzeb.
3. Dokonywanie oceny i ewaluacji rezultatów realizacji gminnych programów.
4. Rzetelne sporządzanie rocznych sprawozdań z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Warszawie.

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Warszawa, dnia kwietnia 2019 r.

Kontroler
Agnieszka Mazur-Śledzińska
Specjalista kontroli państwowej

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Warszawie